HARIRIUS LATINUS,

SIVE

ABU MOHAMMEDIS ALCASEMI, FIL. ALII, FIL. MOHAMMEDIS, FIL. OTMANI, HARIRII BAZRENSIS, HARAMENSIS,

NARRATIONES CONSESSUUM NOMINE CELEBRATAE,

OMNES ET INTEGRAE,

EX ARABUM SERMONE IN LATINUM TRANSLATAE, DIFFICILLIMIS LOCIS ILLUSTRATAE, ET EDITAE

STUDIO

CAROLI RUDOLPHI SAMUELIS PEIPERI,

ÆDIS GRATIOSÆ AD SANCTAM CRUCEM ANTE CERVIMONTIUM DIACONI.

CERVIMONTII,

TYPIS CAROLI GUILELMI IMMANUELIS KRAHNII.

MDCCCXXXII.

HARIRII BAZRENSIS

NARRATIONES, CONSESSUUM NOMINE

CELEBRATAE,

SEX PRIORES,

UNA CUM EJUSDEM PRÆFATIONE.

EX ARABICO SERMONE IN LATINUM VERTIT, NOTULIS

SUBJUNCTIS EXPLICUIT, EDIDITQUE

CAROLUS RUDOLPHUS SAMUEL PEIPER,

DIACONUS ECCLESIÆ EVANGELICÆ CERVIMONTANÆ.

CERVIMONTII,

TYPIS CAROLI GUILELMI IMMANUELIS KRAHNII.

MDCCCXXXII.

VIRO EXCELLENTISSIMO, MAGNIFICENTISSIMO,

LIBERO BARONI

STEIN AB ALTENSTEIN,

SERENISSIMI ET POTENTISSIMI BORUSSORUM REGIS IN REBUS RELIGIONIS ET OMNIS GENERIS LITTERARUM IN BORUSSIÆ REGNO CULTUM SPECTANTIBUS SUMMO MINISTRO, ETC. ETC.

MUSARUM ORIENTALIUM GLORIOSO PRÆSIDIO,

HAS

ARABICAE ELOQUENTIAE PRINCIPIS PRIMITIAS,

TANQUAM DEBITUM TANTIS MERITIS OFFERIMENTUM,

QUAMVIS EXIGUUM,

DEVOTISSIMA MENTE

DICAT

EDITOR.

Index.

Haririi consessuum versio haec latina, quo facilius promtiusque eum, quem intendimus, ferat fructum, tum quid argumenti singuli contineant, tum quo in libris arabicis loco inveniantur, ante omnia necessarium fuerit indicasse. Sive enim ponantur lectores, librum hunc in manum sumturi ea tantum de causa, ut e versione, non tam ad plausum Arabi aut linguae germanicae conciliandum, quam ad explicandum dictorum Nostri sensum facta, propioris sermonum ejus egregiorum cognitionis gaudium hauriant, nihil rationi convenientius videbitur, quam eos quaesituros esse, quid hic porrigatur, quidque sibi legendum eligant; sive statuantur alii, qui labore isto, nisi viae duce, attamen amico comite per regiones, non adeo frequenter, ac Sudetorum valles et Him-alaja noster, visitatas, uti voluerint, molestum eis futurum apparebit, diutius investigare, consessus *Haririi,* quem in sermone arabico legere constituerent, ubi in versionis libro latine redditus extet. Itaque, praesertim cum hoc volumine, primum edito, consessuum ordo, qui in editionibus arabicis obtinet, plane non servatus sit, sed hinc illinc collegerimus, quod placuisset, epigrapho vero nihil indicet praeter nomen, rarius ab argumento, saepius ab urbe vel regione inditum, ubi factum, quod narratur, contigerit; in quo, haud dubie morem inscriptionum *Corani Suratarum* imitati sunt hujusmodi orationum conditores; quid in sequentibus paginis invenias, accuratius describendi officium suscipiemus.

Cancerinus, scilicet consessus, in libris arabicis XVII, ita dictus est, quod ducentis verbis seriem proverbiorum continet, ordine recto itidemque verso legendam.

Sangarensis, XVIII, pag. 5, comparationem vasis vitrei et delatoris nectit cum narratione de vitiso malo.

Cargensis, XXV, p. 10, monstrat Abu Seidum nudum, vestes mendicantem, enumerantemque septem necessitates hiemis.

Nomadicus, arabice Badavija, XXVII, p. 13, describit vitam moresque Beduinorum, sive Nomadum, dum narratur, uti Hareto, quaerenti amissam camelam, Abu Seidus furatus est equum.

Saädensis vel Zaädensis, XXXVII, p. 16, Abu Seidum ostendit accusantem filium suum inobedientiae, sive quomodo concilianda sint praecepta honoris cum paupertatis protervia.

Taflisensis, XXXIII, p. 20, pingit Abu Seidum distortum ore, mutataeque in deterius fortunae adversitates.

Sabidensis, XXXIV, p. 23, exponens, ut Abu Seidus Hareto ingenuum pro servo vendidit, alludensque ad Iosephi Iacobitae historiam, commentatur sententias, omne nimis vile esse carum, frustraque moneri cupiditate coecos.

Schirasensis, XXXV, p. 28, est allegorica. Abu Seidus loquitur de filia virgine elocanda, intendens vinum, et de occisis, intendens vini utres.

Malatiensis, XXXVI, pag. 31, specimina logogriphorum, sive aenigmatum verbalium, exhibet, quibus proponuntur dua verba permutanda cum aliis duobus respondentibus, quae conjuncta unum efficiant vocabulum significans.

Taniticus, XLI, pag. 36, tradit orationem de emendanda vita, nec non invitationem ad bibendum vinum, ab Abu Seido profectas, qui concionatoris partes sustinuerit misericordiamque inculcaverit, dum ipsius filius ageret mendicum.

His notis consessus, qui annexo volumine extant, sufficienter putamus designatos. Candidum autem et aequum lectorem *Deo* O. M. commendamus, *Dominum Orientis et Occidentis* etiam atque etiam rogantes, ut eum votorum omnium salubrium faciat compotem, ab omni malo servet integrum! —

De Haririo et opere ejus Prodromus.

Mos erat Arabibus, qui hodiedum inter eos obtinet, ut, temporis jucundo modo fallendi causa, publica quadam domo convenirent, commodeque considerent, dum multorum illorum, qui apud eos narratorum artem exercebant, aliquis, historiolam, fabulamve, ad eorum gustum compositam, exsequeretur. Ejusmodi narrationes, persimiles iis, quae ab Italis dicuntur novelle, arabice appellantur Hacajat, vel Makamat, i. e. consessus, per eundem tropum, quo Romanorum disertissimus, concionem habere, quid? concionem legere, dicebat, pro habere, legere, orationem, nomine loci ad rem, quae ibi esset, fieretve, tralato, uti Arabes adeo coelum dicunt pro pluvia. Quorum quidem consessuum cum Achmed, fil. Hoseini, Hamadanensis, genus invenisset egregium, ita comparatum, ut singulae enunciationes rhythmis finalibus sibi responderent[1]*; versus secundum prosodiae et metrices regulas compositi orationem distinguerent; e grammatica, poesi, religione, traditione, historia, antiquitate, flores insererentur selectissimi; difficillima ostenderentur orationis artificia, maximaque linguae in aprico poneretur volubilitas et copia; hunc Haririus imitatus est. Unde, ut tota operis natura, ita hoc patet, auctorem nostrum non enarrare voluisse, quae re vera evenerint, quamquam multa vera intexuerit, aedificiumque facto historico superstruxerit, et personas quoque ab eo esse excogitatas, suffragante huic sententiae significatu; Haret enim, proprie Harits, N. T. Aretas, notat quaestui studentem, Hammam curantem, Abu Said, vel Seid patrem* פלוני*, quod Arabes nomen Seid ad quemlibet virum designandum saepius usurpant*[2]*). Bin Hammam non Hammamides, sed Hammamita vertimus, quod omnes homines filii sunt Hammami. De vita Haririi et cur hunc laborem inceperit, haec sunt satis certa. Tantum non omnes nomen ejus scribunt: Abu Mohammed Alcasem, fil. Alii, fil. Muhammedis, fil. Otmani, Haririus, Bazrensis, Haramensis. Iacutus Hamataeus eum nominat Ibno'lhariri*[3]*). Natus fertur a. Heg.* 446, *Christi* 1054, *nemine contradicente. Ipso auctore descendit a gente Rabiato'lfars. Ingenium et doctrinam ejus monstrant praeter*

---

[1]) *Hamadanensis specimen affiximus calci sex consessuum priorum.* [2]) *Vide Giggeium.* [3]) *Vide Golium ad Erpenii Gramm. Arabicam.*

hoc opus, ejusdem Gramatica versibus scripta, Molhat alirab, liber Alrhowaz, tractatusque et versus quamplurimi in consessibus non obvii. Ad Schafaitas eum pertinuisse quoad religionis ritus, concluditur e cons. XXXII; in poesi paronomasias vehementer amasse, docent praeter ipsius effatum cons. XXIII, quamplurima in consessibus exempla. Quod narrant de facie ejus tetrica, nihil continet incredibile; animam semper pulchram in corpore pulchro vivere, experientia refutatur quotidiana. De primo ad has narrationes pangendas impulsu ipse memorat, uti, cum aliquando contradixisset viris, quibuscum conversaretur, doctis, interitum eruditionis lugentibus, nec simile Hamadanensis consessibus qui pangeret restare contendentibus, a viro quodam potentissimo excitatus fuerit ad laborem hunc aggrediendum. Alia de eo narrata contrariis relationibus in dubium vocantur. Annus ejus fatalis nunc perhibetur a. Heg. 515, *Christi* 1121, *nunc Heg.* 516. *Itidem sunt, qui dicant, mortuus est Bazrae in vico Haramitarum; dum non desunt, qui contendant, decessit Maschani, oppidulo prope Bazram. Alii tribuunt ei duos filios, Nagmo'ddin Abdollah et Dhiao'ddin Obeido'llah; alii filium ei dant Abulkasem Abdo'llah dictum. Ne hoc quidem certum, quis ille fuerit, cujus nutu hoc opus aggressus sit. Secundum relationem, quae ipsius filii Abulkasemi Abdollae auctoritate niti dicitur, suasor ei fuit Scharfo'ddin Abu Nazr Anuschirvan, Vasiri munere fungens apud Imamum Mustarschid billah, vir potentissimus et doctissimus, mort. Heg.* 532; *sed adjicit Chalican: sic inveni quidem multis in chronicis; cum vero a.* 686 *Kahirae essem, exemplar Haririi consessuum ab ipso scriptum repperi, cujus tergo propria manu inscripserat, se pepigisse hoc opus Galalo'ddino Amido'ddaulae, qui itidem apud Mustarschidum Vasiri munere functus est, mort. a.* 522. *Alia tandem, quae de eo narrantur, non absimilia sunt fictis. Vix dives haberi potest ille, qui dicit: mala fortuna coactus haec mercimonia, quibus publicae reprehensioni me expono, venum dedi; octodecim palmarum millia Maschani genti potius, quam ipsi Haririo fuisse existimes. Nec potuit illi, quem in consessibus pingit eloquentissimum et vaferrimum, nomen Abu Seidi indere a Muthharo, filio Salari, discipulo suo; huic potius Abu Seidi nomen datum fuerit, ut eloquentiam ejus laudarent. Quod Haririus, absolutis quadraginta narrationibus Barhdadum profectus, ibidemque a doctis plagii accusatus, in Divano nequiverit versus quosdam componere, quos Vasirus ei, ut artem demonstraret, pangere praecepisset, refutatur tum iisdem traditionibus, quae eum celebrem Grammaticum fuisse, discipulosque instituisse docent, tum conspicuo in Haririi consessibus acumine. Quod Abu Seidus quidam Sarugensis, qui, modo consessu XLVIII narrato, mala sibi a Graecis illata in templo circi Haramitarum questus fuerit, deinde vero aliis locis aliter homines ad misericordiam commoverit, ansam dederit consessibus Haririi pangendis, non convenit cum illis, quae Haririus ipse narrat de conventu eruditorum, in quo tales narrationes scribere jussus fuerit. Etsi non negari potest, ejusmodi historiam temporis rationibus convenire; Sarugum, Mesopotamiae oppidum invasionibus*

Graecorum fuisse expositum; mentionem infortunii repente illati filum esse, quod per omnes fere consessus pertingat; nec absurdum est credere, Haririum, ad pangendos consessus excitatum, cum materiam quaereret, e vere auditis hausisse argumentum, quo, bellorum cruciatorum tempore, vix ullum esset aptius ad commovendos Muslemorum animos.

Gloriam, quam Haririus laboribus suis nactus est, testatur, praeter Ibn Chalicani et Haggi Chalifae scripta bibliographica magnus virorum doctorum numerus, qui consessus ejus scholiis explicaverunt. Sylvestrius de Sacyo usus est commentariis Almotharresii Chowaresmii, Alocbarii Barhdadensis, Alcasii Scharischiensis, qui est copiosissimus, Abu Becri Rasensis, in quibus allegantur scholia Abdo'llae Azzacalii et Tag'oddini Fangadhii. Insuper sex codices Mss. habuit, quorum in marginibus quamplurimae adspersae erant notae. In ebraicam linguam versi sunt a Judaeo Hispano, Jehuda, filio Solomonis, filio Alcharisii; cujus ex versione, tam bene excepta, ut mox imitatores [4]) sequerentur haud spernendi, Sylvestrius communicavit consessum quintum. Syris, quorum poetae, Eichhornii [5]) judicio, nihil habent, quo alliciant, oblectent, hilarent, invidia excitata erat ab Arabibus, Syriacam linguam, quasi minus copiosam, incultam et rudem, vituperantibus, suae vero linguae copiam et venustatem vindicare nitentibus, perpetuoque ad fidem faciendam producentibus librum, quem Makamat, rhythmos appellarent, ut Ebed Jeschu Sobensis, a. 1291 p. Chr., Patriarchae monitu, Syriacae elegantiae specimen ad fastum Arabum comprimendum edere constitueret. Golius dicit: Haririus eo vixit aevo, quod politioribus inter Arabas litteris plurimum floreret. Eamque in hisce ipse promeruit laudem, ut earundem in Asia et Africa studiosis in praesentem exinde diem commodior vix alius habeatur author, a quo proprietatem linguae, simulque copiam ac elegantiam addiscant. Pocokius [6]), qui commentatores nominat Schirazensem et Moshaffarium, itidem profitetur, Haririi Makamat librum esse elegantiarum arabicarum penu locupletissimum. A. Schultensius, qui scholiaste Teblebio multum usus est, Haririum eloquentiae Arabicae principem appellat, opus ejus, ut Minervam Phidiae, consecrari et in arce apud Arabes collocari meruisse judicat, seque in eo invenisse ait: eminentem et expressam imaginem priscae illius grandiloquentiae Orientalis, qua liber Jobi exaratus est, quaeque in Psalmis, in Proverbiis, in reliquo corpore Bibliorum, poetico praesertim, ac prophetico, tam magnifice, tamque insignite se exerit. Sylvestrius de Sacyo quamquam Nostri minime captus est difficilibus nugis, tamen non ultimam hanc laudem ei tribuit: au milieu des difficultés, qu'offre son style, il attache le lecteur capable de l'entendre d'un charme irresistible. E Germanis vero, ut alios taceam, Theologum pari profundioris doctrinae ac concionandi facultatis gloria florentem, clarissimum de Ammon [7]), in libro institutionum ad

---

[4]) Immanuel fil. R. Schelomoh. Cfr. J. Buxtorfii Bibliotheca Rabbinica p. 88. [5]) Cfr. Praef. ad Jonesii Comment. Poes. Asiaticae. [6]) In Specimine Historiae Arabicae. [7]) Handbuch der Anleitung zur Kanzelberedsamkeit, Nürnberg 1826, p. 314.

orationes sacras, et Haririi nostri narrationes eis, qui hac in arte ad celsiorem eniti gradum velint, legendas esse praecipere meminimus. Nostra, si quid valet, sententia haec est. Multi libri arabici a pluribus, quam solent, legi merentur; Arabsiades e. g. ob ornatum; Bahao'ddini Vita Saladini ob venustam simplicitatem; Abulfedae Annales ob rerum fide narratarum copiam; Mille noctes et una ob varios phantasiae ludos; Kasvini, Damir, Ibn Batuta, ob miracula, quae produnt; Hamasa et Moallacat ob sententias et libros ebraicos illustrantia verba; Haririi autem lectione nemo carere poterit, qui de linguae arabicae copia, volubilitate, elegantia, genio, omninoque de dialectis Semiticis rectum judicium facere voluerit. Quamobrem satis meriti hac versione nobis comparasse videremur, si nullam aliam haberet utilitatem, quam ut Haririi opus, et Schultensii, Sylvestrii de Sacyo, Rueckerti, aliorumque) in eo edendo, explicando, vertendo, labores unius aut alterius revocarent in memoriam.*

**) Joh. Jac. Reiskii quidem consessus XXVI editionis exemplaria rarissima esse videntur; cfr. A. Th. Hartmann: Über die Ideale weiblicher Schönheit bei den Morgenländern. Düsseldorf 1798, p. 175.*

I n d e x.

Pronti ab initio constitueramus et nuperrime promiseramus, priores hic Haririi consessus latine versos emittimus. A. Schultensii enim versio eorum latina non solum in paucorum tantum bibliothecis reperitur, sed etiam haud ubique eum sensum exprimit, qui nobis, ampliore scholiorum copia instructis, poetae dictis subesse videtur; textum sequitur non satis emendatum; ob annexum commentarium vasti corporis est opus; non satis congruit cum illis rationibus, quas nos in reliquis vertendis secuti sumus; nec amplectitur ab auctore ipso praemissum praefamen, non minus sane, quam narrationes sequentes, elegans et politum, ac pernecessarium ad Nostri consilium et merita recte judicanda. Nec minus nos adduxit quod, qui singula expresserit membra, caput non omittere debere, Arabisque nostri amatoribus jucundum fore existimavimus, opus ejus totum translatum habere, etiamsi nostro tantum qualicunque labore. Singulorum, quae hic fasciculus complectitur, stromatum, nomina, in libris arabicis numeros, in hocce ubi incipiant, paginas, nec non argumenta, his paucis accipe!

Prima occurrit praefatio, nullo, nec in textu arabico, nec hac in versione, numero notata. Enarrandis operis occasione, difficultatibus, fine, benevolentiam captat, postquam summi numinis auxilium imploravit, more in omnibus, etiam ultimae notae, Arabum scriptis observato.

Sequitur consessus Zananensis, sive Sananensis, I, p. 5, quo Haret Hammamides, vel Hammamita, narrat, quemadmodum in illa Arabiae felicis urbe Abu Seidum, oratorem ad pietatem compellentem, sed non satis abstemium, cognoverit.

Holvaniensi II, p. 8, Haret narrat, se cum eodem Abu Seido, Holvani versante, intimam amicitiam coluisse, postea vero, cum fata separassent, eum improviso in urbe patria reperiisse, in concilio doctorum pulchritudinis humanae comparationes proponentem, venustiores a laudatissimo Bochtario propinatis.

Kailano, arabice etiam Dinarija dicto, III, p. 12, mendicus claudus, a gente Kaila se oriundum dicens, Hareto cum dilectissimis viris conversanti supervenit, jussusque aureum laudare, tum vituperare, utroque optime fungitur. Quo facto Haret agnoscit Abu Seidum et simulatam claudıtatem excusare compellit.

Damiatensi, II, p. 15, Haret, proficiscens Damiatam, in statione aliqua nocturno tempore audit duos viros disputantes de recto erga inimicos se gerendi ratione. Hoc sermone allectus dum nocturnos confabulatores quaerit, videt Abu Seidum et filium ejus, qui maximis exinde ab ipso et sociis ejus beneficiis cumulati, corporis in pago vicino lavandi praetextu aufugiunt.

*

Cufico, V, p. 19, Abu Seidus Haretam, Cufae, nocte quadam cum amicis confabulantem, in admirationem rapit et expilat historiolâ, de inopinato cum filio suo Seido concursu, quem, se inscio, Barra, mulier Mavânae ducta, sed a se relicta, pepererit. Quamvis deinde, cum Hareto solus, se filium habere negare vult. Sed in multis consessibus filius ei tribuitur, etiam in antecedente. Unde Cuficum, in quo nondum satis certe apparet, ûtrum Abu Seido filius sit, nec ne, ante Damiatensem ponendum esse injicitur cogitatio, quippe quo id supra omnem dubitationis aleam elatum est.

Mararhiensis, sive Maragiensis, VI, p. 23, arabice etiam Cheifa dictus, quod nomen, tales indicans, quorum oculus alter caesius, alter niger est, ob argumentum indiderunt, monstrat Abu Seidum, uti in scribarum Mararhensium concilio difficile solvit problema; orationem nempe scribit, qua primi cujuscunque verbi litterae omnes sunt punctatae, alterius cujuscunque omnes hoc ornatu carent. Oblatum ei, cognita arte, munus non accipit, quod pauper esse malit et liber, quam munere occupari non semper grato, nec satis perspecto.

His autem prioribus consessibus eadem, ac reliquis, forma impressis, opus nostrum absolvimus, omnesque jam hujus versionis partes ita ligandae sunt, ut unum efficiant volumen, quo hic fasciculus primum, Decas alterum, Pars Maxima, cui Emendandorum tabula affigatur, tertium locum occupet. Vos, qui hoc labore utemini, per omnes temporis mutationes mutationis expertem nobis servate favorem, benedicti semper, quod nunquam mutatur, numini!

Nomine Dei Summe Misericordis!

Dixit Doctor gloriosissimus, singularis, Abu Muhammed Alcasem, fil. Alîi, filii Otmani, Harirîus Bazrensis, cujus Deus refrigeret sepulcrum[1]*!*

O Deus! celebramus te ob eloquentiam, quam nos docuisti, et disserendi facultatem, quam nobis indidisti, perinde ac laudamus propter dona, quae in nos effudisti, et operimentum, quod super nos expandisti; vocamus te averruncum a nimia linguae alacritate, modumque excedente garrulitate, pariter ac oramus, defensor sis a barbariae noxa et haesitationis ignominia; rogamus, ut a nobis arceas tentationem immerita laude ornantis, sicuti prohibeas flagitamus, ne scopus fiamus contemtui vituperantis et opprobrio diffamantis; supplicamur, condones, quod cupiditates nos pepulerunt in fora dubiorum, uti condones precamur, quod gradus tulimus in vicos peccatorum; atque petimus a te concurrentem gratiam, dirigentem in rectam viam, cor conversans cum veritate, linguam ornatam veracitate, sermonem fultum demonstratione, assecutionem recti avertentem a declinatione, vincentia animae cupiditatem proposita, intellectum perspicientem rerum pretia, et ut directione tua nos ducas ad cognitionem, ope tua adjuves ad dilucidationem; ab errore nos arceas narrantes, a stultitia avertas jocantes, ut securi simus linguae peccatorum falcium instar demetentium, et infortuniorum mendaciis nascentium,

[1]) Proprie, cubitum.

nec accedamus adaquationi illicitae, aut loco stemus poenitentiae, aut experiamur nocivas sequelas increpationemque acerbam, aut cogamur ad excusandam imprudentiam. O Deus, imple nostrum votum, largire petitum, nec ab umbra tua profusa nos secludas, aut manducaturo proponas epulas! Nam ad te tendimus precum palmam, tibi confitemur devotionem nostram et miseriam; deprecantes, ut coelitus manifestes nobis largam tuam liberalitatem, omnes complectentem benignitatem, devota prece, spei merce, tum aditum ad gratiam tuam patefaciente Mohammede, mortalium principe, intercessore exaudito die resurrectionis, quem posuisti sigillum prophetis, constituisti in supremis coelis loco excelso, et descripsisti in libro tuo claro, dicens, et dicentium quidem es veracissimus [2]): non ego te mitto, nisi creatorum misertus. O Deus, propitius sis ei et genti ejus recta via praeeunti, sociisque confirmatoribus religionis aedificii, faciasque nos horum et illius rectum cursum imitari, nec non horum omnium et illius amore adjuvari; nam tu es omnipotens, tibique precibus annuere est conveniens [3])!

Posthaec scias! In conventu aliquo amicorum eruditionis, cujus hoc tempore quiescit aura et exstinctae sunt lampades, mentio injecta est consessuum, quos protulit temporis miraculum, doctissimus Hamadanensis, quorumque ad Abu'lfatachum Alexandrinum retulit compositionem, ad Isam, filium Haschami, narrationem, viros ignoratos, nemini cognitos [4]). Ibi quidam, cujus nutus est imperium, et cui obedire praeda, innuit, ut pangerem consessus, sequens vestigia mirandi inventoris, etiamsi non attingeret claudicans robusti praevertentem cursum. Objeci quidem, quod dicitur de eo, qui duo componit verba, aut conserit unum duosve versus [5]), et subducere me tentavi stationi, qua stupet intellectus, deficit cogitatio, examinatur ingenii profunditas, cognoscitur viri pretium, et qua qui versatur coactus est, lignum caedere noctu, trahere pedites et equites [6]), vixque

---

[2]) In edit. Syl. d. Sac. legitur: verbum est apostoli nobilis, firmam habentis potestatem apud throni dominum, auditi, fidelis. Sic Haririus primo scripserat, teste Ibn Gahuro, a quo Haririi consessus accepit Abu'labbas Scharischlensis. Quoniam vero phrasis illa Corani ad angelum Gabrielem plurimorum sententia pertinet, postmodum Haririus usitatiorem ei substituit. [3]) Quamquam Romani clausulas consonantes fugiunt, in his tamen precibus vertendis rhythmos finales adhibuimus, ut pro specimine sint styli, quo totum opus est compositum. [4]) Personae sunt fictitiae, ut Haretus et Abu Seidus. [5]) Alluditur ad proverbium: qui librum aut versus componit, intellectum suum prostituit hominibus; si rectum viderit, in sublimi collocatur, si erraverit, lapidibus petitur. Aliud proverbium dicit: vir gaudet vita jucunda, quamdiu non dicit carmen, aut componit librum. [6]) I. e. converrere promiscua.

salvus evadere potest e multiloquio, aut obtinere caespitationis remissionem. Cum autem nollet mercatum rescindere, nec a postulato absistere, acceptam habui vocationem ejus, ut obsequens, operam navavi imperio ejus exsequendo, ut perficiendo par, et composui, quamvis multas molestias perpetiens a vena congelata, intellectu exstincto, doctrina subsidente, curis affligentibus, quinquaginta consessus, complectentes sermonem serium et festivum, phrases lenes et solidas, eloquentiae candores et margaritas, eruditionis pulchra et rara, praeter, quibus eos ceu baltheis cinxi, versus et venustas allegorias, quibusque eos ceu gemmis distinxi, proverbia arabica, subtilitates doctas, aenigmata grammatica, judicia dialectorum varietate ambigua, epistolas virgines [7]), orationes comtas, admonitiones flebiles, ridicula exhilarantia; quae quidem omnia eloquenda commisi linguae Abu Seidi Sarugensis, narrationem fulciens auctoritate Hareti, filii Hammami, Bazrensis. Immiscendis vero ludicris non aliud intendi, quam ut excitarem legentes, quamplurimosque facerem petentes. Alienorum versuum duos tantum eis intexui singulos, quibus superstruxi consessum Holvaniensem, et duos alios geminos, quibus obsignavi consessum Cargensem; reliquorum omnium ingenium meum est pater virginitatis [8]), protulitque dulce ac amarum. Haec de me dicere habeo, agnoscens, inventorem egressum esse extremas metas, dominum esse miraculorum, et quemcunque post eum ad pangendos consessus se convertentem, etiamsi Kudamae [9]) eloquentia praeditus fuerit, ex illius tantum hausturum esse redundantia, illiusque ductu profecturum hac viâ; divinum sane est dictum:

Si praevertissem illius gemitum, plorans amore Sudae, satisfecissem animo, nec poeniterem;
Sed illa me praevertit gemendo, illius meas excitavit gemitus lacrimas; praestantia ergo est praevenienti [10]).

Spero autem, me, dum ad hanc garrulitatem (quasi ad adaquationis fontem) adducam, huncque rivum intrem, non similem futurum illi, qui ungulis sibi suis effodit mortem, aut manu sibi sua abscidit nasi mucronem, nec relatum

[7]) I. e. primum excogitatas. [8]) I. e qui defloravit virginitatem. [9]) Scriba Barhdadensis, multorum librorum auctor; primus, qui de arte rationaria scripsisse fertur; aevo Moktaderi Billah.

iri in operatorum frustratorum numerum, quorum erroneum erat per vitam mundanam studium, quamquam optime se agere existimarent. Verum quidem est, etiamsi indulserit prudens, errata se non advertere simulans, et defenderit amicus connivens, vix potero effugere, ne rudis ignorans, aut inimicus ignorantis speciem assumens, me deprimat ob hunc librum, et dicat, eum pertinere ad prohibita. At qui res spectare oculo intellectus solitus fuerit, cujusque in fundamentorum structuras alte penetraverit visus, ille hos consessus filo inseret institutionum, ordineque constituet tractatuum, *ἀλόγων* et *ἀφωνήτων* continentium sermones [10]), cujusmodi historiarum, non reperitur, qui aurem neget sonis, aut unquam criminatus fuerit relatores. Tum, si opera aestimari debent ex intentionibus, quibus vincula quoque nectuntur religiosa, quid criminis erit illi, qui fabulam composuerit ad commonefaciendum, non ad seducendum, proposuerit sibi eis corrigere, non spargere mendacia? Nonne is ejus loco habendus est, qui obedit petenti doctrinam, aut dirigit in viam rectam?

Praeterquam quod contentus ero, animo serviisse [11]), et liberum ab eo evasisse [12]),
neque vituperatum, neque laudatum.

Deum imploro adjutorem eo, quo intendo, defensorem ab eo, quod dehonestet, directorem ad id, quod recta via ducat. Non enim est refugium, nisi ad eum, nullum auxilium, nisi ab eo, nulla fortuna, nisi per eum, nullum fulcrum, nisi ipse; ei me committo, ad eum resipiscens me converto!

---

[10]) Ferunt virum, cum audivisset columbam gementem, dixisse apud se, haec certe columba gemit ob discessum conjugis, ejusque exemplo motum itidem suam flevisse amatam; tum vero semetipsum ita esse allocutum: quid javat fletus, quem didici a columba? Columbae erit palma, etiamsi plorando attigerim extremum! [11]) I. e. fabularum. [12]) Proprie, tulisse. [13]) I. e. ab opere, ad quod ille adigebat.

Z a n a n e n s i s.

Narravit Haret Hammamita. Cum conscendissem peregrinationis gibbum [1]), egestate removente a sociis, fortunae casus me propulerunt Zanâam Iamanae; eamque intravi vacuis loculis, conspicua inopia, ne vitae quidem sustentandae necessarium possidens, nec in pera buccellam inveniens. Atque incepi vias ejus secare instar errabundi, vagari in circis ejus instar sitibundi, quaerens per pascua meorum prospectuum, et spatia matutinorum excursuum, vespertinorum recursuum, liberalem, cui tererem meum sericum [2]), et exponerem necessitatem, aut eruditum, cujus adspectus mihi fugaret tristitiam, relatio expleret sitim; donec obeundi finis perduxit, bonae fortunae initium [3]) direxit, ad consessum amplum, complectentem compressionem et lamentationem. Penetravi autem coetus silvam, ut explorarem lacrimarum causam; et conspexi in circuli medio hominem, tenui corpore, apparatu itineris religiosi, voce flebili, rhythmos componentem gemmis phrasium, aures pulsantem minis admonitionum, circumdatum miscellis catervis, ut luna halone dactylive involucris. Hunc, cum accessissem, ut e praeceptis ejus ignem peterem, et unionum ejus aliquos colligerem, dum tolutim procedebat hippodromo suo [4]), rudebantque extemporaneae facundiae gurguliones [5]), audivi dicere: O errans, ut attonitus, in juvenili alacritate, laxans superbae imaginationis vestem, praeceps ruens in ignorantia, propensus ad ineptias! quousque perseverabis in errore, gratum habens iniquitatis pastum; quem ad finem

[1]) I. e. camelum. [2]) Coram quo deponerem pudorem. Sericum hic notat frontem, vel genam. [3]) Alii vertunt: viam patefaciens blanda interrogatio. [4]) Dum moderate prosequebatur orationis filum. [5]) Vel uvae, partes oris faucibus impendentes, quas libidine percitus camelus prodit. Plinius ergo errat, homini tantum ejusmodi uvas esse, in H. N. contendens.

perges in animi levitate, deditus ludo? Repugnantia tua provocas tenentem antias tuas [6]; turpitudine incessus audax es contra scientem arcana tua. Abscondis te quidem proximo, sed coram oculo es observatori tuo; latere studes servum tuum, sed nihil abditi latet dominum tuum. An cogitas, statum tibi tuum auxilio futurum esse, instante discessu; aut opes te tuas servaturas, trudentibus in exitium operibus; aut poenitentiam satisfacturam, lapso pede [7]; aut gentem tibi tuam veniam impetraturam [8], die, quo te comprehenderit congregationis [9] locus? Non ibis via, quae recta ducit, festinabis curare morbum, retundes aciem transgressionis, animamque domabis [10], quae maximus tuus est inimicus? Nonne mors praestitutus tibi est terminus? qui ergo te praeparas? Nonne canities te monet? et qui te excusas? Nonne in sepulcro tuus est somnus? et quid respondes? Nonne ad Deum est iter tuum? et quis auxiliator? Diu est, quod tempus te expergefecit, et connivisti; quod admonitio te traxit, et recessisti; clara tibi proposita sunt exempla, et coecitatem imitatus es; veritas tibi constitit, et rebellasti; mors te monuit, et oblitus es; data fuit juvandi potestas, et non juvisti. Praefers obolum, quem recondas, monito, quod serves; praeoptas arcem efferre, quam beneficium conferre; a ducis expetenda directione avertis te ad petendum commeatum; magis inhaeret cor tuum hyacinthis donorum, quam statis temporibus precum; licitationes nuptialium dotum praestant apud te dispertiendarum eleemosynarum officio; variorum ciborum patinae jucundiores tibi sunt, quam rerum divinarum paginae; majori tibi delectationi est jocus aequalium, quam lectio Corani capitum; jubes aequitatem, et violas ejus septum; interdicis iniquitate, nec ipse ab ea te contines; retrahis alios ab injuriis, ipse cum eis rem habes; timesque homines, cum dignissimus sit, qui timeatur, Deus. Tum recitavit:

> Infelix ille, qui petit mundum, effusum eo flectens cursum!
> Nunquam emergit [11] ex amore ejus et modum excedente desiderio;
> At, si cognitum haberet, sufficeret ei illius, quod desiderat, residuum [12].

---

[6]) Frontis comam. Imago est ab equis petita. [7]) I. e. te mortuo. Cfr. Haririi P. M. p. 150 l. 11. [8]) Vel, Deum flexuram. [9]) In resurrectione. [10]) Proprie, in naso percuties. [11]) Vel, ad se redit. [12]) I. e. pauxillum.

His dictis coegit pulverem suum [13]), siccavit succum [14]), brachio prehendit utrem, axillae subdidit fustem. Cum autem coetus animadverteret, eum se movere ad abitum et praeparare ad deserendum centrum, quisque manum inseruit sinui replevitque ei fluxu suo situlam, dicens: hoc impende sumtibus tuis, aut divide sociis! Ille accepit palpebras comprimens [15]), abiit gratias agens; comitaturis valedixit, ut tegeret viam suam; secuturosque dimisit, ut sua ignoraretur sedes. Dixit Haret Hammamita. Equidem vestigia ejus legi, qua me videre non posset, donec pervenerat ad cavernam. In hanc illapso incaute moram concessi, donec detraxisset calceos, lavasset pedes; tunc eum oppressi. Et inveniens eum sedentem, e regione discipuli, ad panem similagineum, assatumque hoedum, et coram eis seriam vini, increpavi: heus tu! illane tu dixisti, et haec tui est probatio? Ille contra, suspirans ut flamma, prope aberat, ut rumperetur irâ, nec desinebat torvis me intueri oculis, ut, ne in me insultaret, metuerem. Cum autem sedatus esset ignis et evanuisset ardor, declamavit versus:

Indui stolam [16]), ut venarer Chabizam [17]), et fixi hamum in omni pisce [18]).
Admonitiones meas feci rete, quo venatorem captarem et praedam.
Fortuna me eo adegit, ut cum doli mei subtilitate penetrem leonis arboretum,
Nec timeam ejus in me conversionem, nec tremeant mihi scapularum musculi [19]).
Quamquam ad aquam [20]), quae existimationem inquinet, anima nunquam ducit cupida.
Tempus vero, si aeque judicaret, non committeret arbitrium hominibus nequam.

Dein mihi dixit: accede et ede, aut, si mavis, surge et loquere! At ego, conversus ad discipulum, hunc compellavi: adjuro te per eum, quem imploras defensorem a noxa, indica mihi, quis iste! Regessit: Abu Seid Sarugensis, lampas peregrinatorum, corona eruditorum. Hic ego, unde veneram, revertens, solvi admirationem debitam ei, quod videram.

---

[13]) Quem quasi orationis cursu concitaverat. Alii derivant a Moslama ibn Abdo'lmalik, qui, cum quidam confuse coram eo locuti essent, hos vero excepisset, qui optime dissereret, dixisse fertur: hujus viri oratio, post illorum, simillima est nubi glutinanti pulverem. [14]) Lacrimas. [15]) Pudorem simulans. [16]) Proprie, vestis nigra, quadrata, limbata. [17]) Cibus ex dactylis, aut amylo et defruto, cum butyro mistis. Cfr. cons. XIX. [18]) Notat quoque vilius dactylorum genus et lapides. [19]) Musculi inter humerum et latus, qui in equis tremere solent. [20]) Haec quoque imago ab equis cameliave petita est. Pro aqua proprie vertendum fuisset: adaquandi locus.

*

H o l v a n i e n s i s.

Narravit Haret Hammamita haecce. Ex quo amuleta mihi demta et cidares appensae sunt, deditus eram visitandis locis eruditionis, et emaciandis inservientibus ad ea petenda camelis, de illâ ut obtinerem, quod mihi ornamentum esset inter mortales et nubes in siti. Et ob excedentem quidem aviditatem lucrandi ejus ignem, cupiditatem induendi ejus vestem, disputabam cum omni praecipuo et tenui, potum flagitabam ab imbre et a rore, lactabar etiam (talibus, quorum doctrina erat) e s s e p o t e s t, f o r t a s s e. Cum autem descendissem Holvanum [1], fratres jam expertus, explorata habens pretia, nonnescius, quid probro sit, quid laudi, inveni Abu Seidum, Sarugensem, versantem se in formulis genealogiarum, obscuritate utentem ad faciendum quaestum, nunc praetendentem, se pertinere ad Sasanitas [2], nunc genus referentem ad reges Rhassanitas [3], nunc prodeuntem charactere poetarum, nunc vestitum superbia magnatum, praeterquam quod, utut vario se ostendebat habitu, et apparebat mendacium, ornatus erat nitente vultu et doctrina, blandimentis et prudentia, copiosa eloquentia, ex tempore dicendi facultate obediente, moribus praestantibus, pede scientiarum verticem premente. Ob pulchritudinem itaque instrumentorum, quamquam vitiosus, tolerabatur [4]; ob doctrinae copiam adspectus ejus amabatur; ob decipientem comitatem a declinatione ejus abhorrebatur; ob sermonis dulcorem obtinebat, quod quaerebat.

---

[1]) Qui locus ideo a poeta hic nominatus esse videtur, quod pervagata erat historia de Holvaniensium palmarum pari, quod, amicitiae perennis diu exemplum, tandem nihilominus separatum est. Cfr. meam dissertationem de Moallaka Lebidi p. 23. [2]) Ne cogites hoc loco de quarta regum persicorum dynastia! Haririus in animo habet mendicos. Sâsân, dictus major, fil. Asfandiari, fil. Cnschtasafi, tradito a Bahmane patre regno filiae Hamai, vel Hamani, mulieri formosissimae et prudentissimae, iratus ad Curdos pastores abiit. Hinc omnis generis mendicorum, egenorum, surdorum, coecorum, canes et simias circumducentium, vocatur princeps, populi permagni, cujus varias artes ipsorum lingua carmine exposuit Abu Dalf Chasragensis. [3]) I. e. reges Syriae, ita dictos, quod e Iamana huc, ad fluvium Rhassan, se contulerant. [4]) Propric, vestiebatur.

Quare inhaesi ejus fimbriis propter egregias elegantias, inhiavi amicitiae propter pretiosas proprietates:

> Eoque dispellebam curas, tempus mihi conspiciebam serenum, lucidum.
> Propinquitas ejus mihi erat affinitas, mansio copia, adspectus irrigatio, vultus vita.

Atque sic morati sumus temporis spatium longum, dum ille mihi quotidie parabat gaudium, de corde pellebat scrupulos, donec manus inopiae ei miscuit poculum separationis, carnis in osse defectus instigavit ad relinquendam Iracam, vitae commoditatum penuria projecit in mundi plagarum deserta, vibratum vexillum inediae eum inseruit itineris sociorum seriei, exacutaque ille acie propositi profectus est, cor regens ejus habenis [5]).

> Nec placuit mihi post illius discessum, quicunque adhaereret; non excitavit conjunctionis desiderium, quicunque cieret.
> Non apparuit, postquam ille aufugerat, par eloquentiae apparatu, nec amicus, complectens eadem ac ipsius animus.

Et absconditus mihi erat aliquamdiu, ignorabam ejus lustrum, nec inveniebam, qui daret certam notitiam. Cum autem, reversus a peregrinatione in rami mei plantarium, praesens essem domo scribarum, ubi conveniebant literati, concurrebant indigenae et advenae, intravit spissa praeditus barba, habitu lacero, et salutatis sedentibus consedit in hominum ultimis. Dein incipiens manifestare, quod uter ejus coriaceus continebat [6]), in admirationem rapiens praesentes eloquentia, proximo dixit: ecquid tu libri inspicis? Respondit: carminum collectionem Abu Obadae [7]), cujus agnita est praestantia. Perrexit: num invenisti in eis, quae vidisti, novi quid, quod pulchrum existimes? Respondit: certe, dictum ejus:

> Quasi ridens detegat margaritas ordine consertas, aut grandinem, aut parthenium [8]).

---

[5]) Proprie, funibus [6]) I. e. quod sciebat. [7]) Abu Obada, vel Ubada, falso Ibada et Ebada, appellatur Valid bin Abid Albochtari, mortuus an. Heg. 266, Chr. 879. [8]) Vel, matricaria, chamomilla, anthemis; cfr. Ionesii Poes. As. Comm. p. 110.

Hoc enim versu plane singularem inclusit comparationem. Resumsit ille: o miraculum, o quam interiit eruditio; pro pingui habuisti tumidum, et flando excitare voluisti ignem, cui deest materia; heu, quantum distas a versu eximio, dentium comparationes complectente hôcce! et declamavit:

> Anima redimam dentes, per labia diducta suaviter nitentes, aqua ornatos, omnis alius aquae desiderium eximente!
> Produnt margaritas recentes, grandinem, parthenium, palmarum flores, bullas innatantes vino.

Atque omnes, qui aderant, hunc versum reputabant bonum et dulcem, petebantque, ut eum repeteret et dictaret. Interrogatus deinde, quis eum pepigerit, et, vivatne compositor, an mortuus sit, respondit: per Deum! veritas dignissima est, cui obsequamur; audiri debet, quod res est: ille ipse (est compositor), qui hodie vobiscum confabulatur. Dixit; sed coetus videbatur dubitare de derivatione ista, nec fidem praebere suum esse dicenti. Advertens igitur quod mentem eorum subierat, intelligens animis eorum retentam reprobationem, metuit, ne vitium sibi adspergeretur, et repetivit verba Corani, „nonnulla suspicio est peccatum," tum dixit: o carminum traditores, sermonis aegroti medici! substantiae sinceritas exploratur fundendo, veritatis manus findit vestem dubitationis, et jam antiquis temporibus dictum est, probatione vir honoratur aut contemtui fit; et ecce! offero seriam meam, ut examinetur, porrigo peram, ut specimen inde promatis. Protinus ibi praesentium unus dixit: versum habeo, cujus non texi solet liciatorio, cujusque nulla vena edidit similem; si itaque vis delinire corda, versum pange hoc modo! et declamavit:

> E narcissis pluit margaritas, rigantes rosas, et mordet zizypha [9]) grandine.

Non autem oculi nictu diutior, imo brevior, interposita erat mora, cum declamaret hoc rarum:

> Visitantem rogavi, ut detraheret ricam rubram, auribusque meis optimum deponeret nuntium.

---

[9]) Baccas scil. zizyphus fert rubras.

Removit itaque crepusculum tegens lunae splendorem, et sparsit margaritas e sigillo odoro.

Hanc ob extemporalem facundiam stupentes, qui aderant, innocentiam ejus agnoverunt. At cum se videret illorum sermone suo benevolentiam consecutum esse, ita ut jam effuso cursu aggrederentur ipsum honorandi viam, momentum oculos demisit, tum dixit: tenete duos alios versus! et declamavit:

Accedens die discessus serio destinati, vestibus atris, mordebat digitos ut poenitens, desperata.

Nox lucebat super aurora, utramque sustinebat virga, beryllos masticabat margaritis.

Ibi homines grande ei statuerunt pretium, largam praedicarunt ejus pluviam, beneque conversantes pulchrum fecerunt ejus corticem. Dixit, qui hanc historiam retulit. Cum autem viderem flammas carbonis, coruscationem splendoris, longius provectus sum in ejus consideranda physiognomia, oculum libere pasci sivi in ejus characteribus, et ecce! senex erat Sarugensis, cujus tenebrosa nox [10]) jam lunae sparsa erat lumine. Itaque mihi gratulatus adaquationem ejus, festinavi ad osculandam manum, et dixi: quid mutavit habitum tuum, ut te non cognoscerem, qua re tua incanuit barba? Ibi orsus est.

Turbantes adversitates canum me fecerunt. Nam fortuna homines versat;
Cuicunque die quodam obsecuta est, crastino durum in eum dominium exercet.
Ne confidas igitur fulguris ejus splendori, utpote decipienti!
At si eadem adversitates contra te incitaverit et congregaverit, tolera!
Auro enim non est dedecori versari in igne.

Posthaec surrexit, relinquens locum suum, secum asportans corda.

---

[10]) Nigra coma.

C a i l a n u s.

Retulit Haret Hammamita. Continebat me et amicos quosdam consessus, quo nullus frustrabatur vocans, nec fallebat igniarii percussio, nec flagrabat ignis rixae. Dum autem certatim trahebamus lacinias declamationum, oblectabamur venustis traditionibus, en! stetit prope nos persona, trita veste induta, incessu claudicans, et dixit: O electissima thesaurorum, gaudia familiarium! conducat vobis oriens dies, laeto fruamini jentaculo, et adspectu dignemini virum, cui olim erant convivia et liberalitas, bona et dona, agri et pagi, patinae et hospiti (praeparati) cibi; sed, non cessantibus tristibus negotiis, bellis aerumnarum, scintillis malae invidiae, vicissitudinibus atris, carere tandem incepit vola, calva evasit area, subsedit scaturigo, non convenit mansio, diffluxit conventus, duritie laesit accubitus, mutavit se status, ejulavit familia, vacaverunt stabula, miseruit aemulans, periit loquens et silens, flevit invidus et convitians; eoque adacti sumus fortuna in aerumnam conjiciente, paupertate ad pulverem deprimente, ut calceus esset dolor, cibus angor, intus haberemus incendium, intestina complicaremus fame, oculos tingeremus insomniâ, valles eligeremus habitacula, molles reputaremus spinas, oblivisceremur sellarum camelinarum, laudaremus mortem deleturam, tardum censeremus diem natalem! Estne ergo in vobis ingenuus medens, liberalis consolans? Nam, per eum, qui me produxit gente Caila! frater evasi egestatis, non habeo, quo me sustentem unam noctem. Dixit Haret Hammamita. Condolui ob ejus miserias, sed, cupidus eliciendorum ejus rhythmorum, ostendi ei aureum et dixi exploraturus: hunc si laudas versibus, tibi est certus. Quibus auditis occoepit declamare, nec tardans, nec aliena sibi arrogans:

Laudetur [1]) aureus, cujus splendet flavedo, mundi plagas secat cursus, longissima sunt itinera,

[1]) Falso vertitur: laudo.

Percrebruit fama et gloria, lineamenta commissum sibi servant arcanum pluti;
Cujus superbo incessui se adjungit conatuum successus, omnibusque mortalibus amatus est candor,
Quasi liquatis cordibus esset ortus; quem qui crumena continet, animosus est,
Etiamsi tardent aut perierint liberi! Euge venustatem ejus et splendorem,
Et euge commoda ejus et auxilium! Quot viri nonnisi ejus ope negotia sua ad finem perducta viderunt;
Quot beati sine eo mansissent in miseria; quot aerumnarum exercitus dispulit ejus impetus;
Quot lunae plenae ad descensum adductae sunt ejus copiis; quot iratis, quorum arderet carbo,
Ejus audito clandestino alloquio sedata est vehementia; quot captivis, quos prodiderat cognatio,
Hic liberavit, ut clarum eis esset gaudium; quot dominii jura ejus produxit creatio!
Ni obstaret religio, dicerem: summa ei est potestas!

His declamatis porrexit manum dicens: vir ingenuus perficit, quod promisit, uti nubes effundit, postquam intonuit. Aureum ergo ei projeci et addidi: sume eum, non contristatus. Ille, ori eum indens, inquit: benedictus sit a Deo! tum, gratiis actis, se accinxit ad abeundum. Mihi vero facetiis ejus suborta desiderii ebrietate, tam leve videbatur contrahendi aeris alieni facere initium, ut, extracto aureo altero, dicerem: visne hunc vituperare, dein tibi habere? Et declamavit, altiore et canora voce, festinans:

Pereat deceptor, infidelis, flavus, praeditus, ut simulator, duabus faciebus,
Duabusque conspicienti apparens formis, ornamenti amatorum et coloris *) amantium,
Ipsius amore seducens judiciis praepositos ad comparandam Domini iram;
Qui si non esset, non abscinderetur dextra furis, non videretur injuria tyranni,
Non abhorreret avarus a nocturno visitatore, nec quereretur dilatus dilationem tardantis;
Nec Dei auxilium imploraretur contra osorem sagittis petentem, nec rebellaret creatus creatori;

*) Qui est flavus.

Cujus malis ex moribus hoc quoque est, quod opem non fert in angustiis,
Nisi fugerit, ut fugit deserens servus! Bene illi, qui de fastigio eum dejecerit,
Et amici modo insusurranti responderit sermone veracis, probi: displicet tua conjunctio, discede!

Dixit relator. Excepi: quam copiosus tuus est imber! Resumsit: promisso vero inest, quod magis cogat. Afflavi [3]) eum itaque aureo altero, adjiciens: serva eos primae Suratae amuleto [4]). Ille vero, aureo in os inserto et ad geminum addito, discessit laudans matutinum excursum, extollens donantem et donum. Dixit Haret Hammamita. Cor mihi meum clanculum innuit, eum esse Abu Seidum, clauditatem autem dolum, rogavi eum itaque ut reverteretur, et allocucutus sum: ornata tua oratione jam proditus, incessu utere recto! Respondit: si tu es Hammamita, honorificentissimam tibi salutem dico, optans, ut diu vivas inter liberales. Resumsi: ego sum Haret; qualis vero tuus novissimis his temporibus status [5])? Respondit: duplice vivo statu, miseriae et commoditatis; duobusque versor cum ventis, vehemente et leni. Perrexi: quî vero potuisti te simulare claudum? tui similis (senex) jocari non solet. Ibi abscondente sese, quae modo revelata apparuerat, hilaritate, tergum vertit declamans:

Clauditatem simulavi, claudicandi non cupidus, sed ut pulsarem portam laetitiae;
Dein, freno cameli tergo immisso, viâ tenderem, qua tendit libere exspatians [6]),
Reprehendentibusque respondere possem: excusate, claudo non est vertendum vitio!

[3]) Saepius occurrit pro: donare. [4]) Interpretantur haec: gratias age Deo! quia primum Corani caput incipit verbis: laus sit Deo! Sed magis arridet: tanquam sanctissimo amuleto hoc aurum tibi servetur, ut possessione ejus diutissime gaudeas! [5]) Non bene Schultensius vertit: quis status, quae fortunae? Proprie enim transferendum esset: quis tibi status et fortunae casus? Et autem hic notat cum, ita ut sensus sit: quomodo tu te habes cum fortunae casibus? [6]) Nimis libere Schultensius: qui nutant in religione.

D a m i a t e n s i s.

Commemoravit Haret Hammamita. Profectus sum Damiatam anno, quo ultro citroque pellebamur [1]). Spectabar autem tum temporis statu commodo, amabar a fratribus, tractabam vestes limbatas opulentiae, revelatam conspiciebam faciem laetitiae [2]), et habebam socios, qui confregerant baculum dissidii, sugebantque concordiae plenum uber, ita ut aequalitate splenderent instar pectinis dentium, voluntatum conspiratione una viderentnr esse anima. Nihilominus proficiscebamur, quasi salus posceret, celerrimis tantum vehebamur jumentis, et descendentes in mansione, aut aquam haurientes e rivo, moram corripiebamus, cunctationem evitabamus. Nocte quadam juvenilis comae praedita nigrore, corvi densis involuta plumis, iter forte continuabamus, donec tenebrae exuerant juventutem, et aurora earum absterserat tincturam, ubi fastidientes pergere, desiderantes dormire, inventa regione, cujus graminosi erant colles, lenibus afflati euris, hanc eligebamus cubitum camelis, stationem diluculo paullum quieturis. Cum autem turba miscella descendisset, camelorumque gemitus ac hominum murmur obmutuisset, audivi vocem virorum; (scilicet) dicentis: qui tibi mos est vivendi cum aequalibus tuis et vicinis? et respondentis: Amice tracto vicinum, etiamsi injuste agat; mihi illum quoque conjungere studeo, qui insultet; tolero consortem, utut turbet; diligo propinquum, vel si potum fervidum [3]) infundat; amicum praefero fratri germano; socio pacta servo, quamquam decimam non rependat partem; largissimum hospiti datum leve existimo; ejusdem mecum cameli equitem beneficiis demergo; confabulatorem nocturnum habeo loco Amiri; familiarem colo ut principem; noto trado quaecunque donare habeo; comitem bonorum meorum

[1]) Proprie, impulsionis et repulsionis. [2]) Ut sponsam. [3]) Gehennae.

statuo arbitrum; leni oratione alloquor osorem; persevero interrogare de eo, qui me negligit; vice soluti promissi contentus sum ramento; pro remuneratione minutissimam acceptam habeo particulam; non laedo, quando laedor, nec ulsciscor, etiamsi momorderit variegatus serpens. Ad quae socius regessit: Vae [4]) tibi mi fili! reconditur recondendum, et inhiatur pretioso; sed non accedo ad illum, qui non vicissim accedat; non signo observantia mea fastidiosum; non puram exhibeo amicitiam neganti aequitatem; non fratrem voco vincula negligentem; non adjuvo fallentem spes meas; non curo solventem connexum; non blandior ignoranti meum pretium; non trado habenam meam illi, qui foedus rumpit; non largior amicitiam adversariis; non vanum esse sino, quod comminabar hostibus; non planto dona terrâ inimicorum; non solatio exhilaro gaudentem de infortunio meo; non illius misereo, qui gaudet de interitu meo; non dono muneribus meis selectis, praeterquam dilectos; non medicinam rogo alios, quam amatos; non intimam amicitiam dedico alii, quam sarcienti meam rupturam; non sincerus sum illi, qui meam vult mortem; non vota pro illo facio vera, qui non implet peram meam; non effundo illi gratias meas, qui evacuavit vasa mea. Et quis unquam rectum judicavit, ut ego donem, tu retineas; ego mollem me praestem, tu aspere agas; ego liqueam, tu congeles; ego ardeam, tu exstinguas? Nemo, per Deum! Verbum itaque verbo pendamus, ut penditur aurum; facta aequemus, ut soleae aequantur calceorum; ut securi simus a fraude, defendamus odium! Si non — cur ego te lactem, tu me afflictes; ego te juvem, tu me despicias; ego pro te acquiram, tu me vulneres; ego ad te veniam, tu me ire sinas? Quomodo aequitas emi potest injuria; qui sol radiare cum nubibus; quando amor socius esse violentiae; et quis ingenuus contentus fuit conditione depressionis? Divina sane sunt patris tui verba:

Qui amorem mihi praestat constantem, praemium ei do illius, qui super fundamento suo exstruit;
Admetior amico, ut mensus est mihi; sive modium plenum dederit, sive deminutum;

---

[4]) Vae, dicunt scholia, tantum esse exclamationem mirantis. Hoc non est verum; saepe esse exclamationem comminantis, condolentisque, sequentes narrationes ostendent.

Nec eum frustro; nam pessimus est mortalium, cujus hodiernus dies non respondet hesterno [5]);
Et quicunque apud me petit fructum, non aliud decerpit, quam quod plantavit;
Non animus est decipere, neque vero abire, ut cujus manus complosione deceptus est sensus;
Nec mihi impono officium erga eum, qui sibi non imponit officium erga me.
Saepe quidem, qui impurum foveret amorem, credidit, me sincerum ejus esse amicum, quamvis simularet;
Sed non intellexit prae ignorantia, me creditori meo debitum solvere eâdem monetâ.
Et fuge eum, qui te stultum aestimat, fugâ odii, eumque cense ut sepulcro conditum;
Ac simulatione miscenti conjunctionem, monstra te veste ejus, a cujus familiaritate abhorretur [6]);
Nunquam autem amorem spera ab eo, qui te putet pecunia egere sua [7])!

Dixit Haret Hammamita. Audito autem mutuo amborum sermone, desideravi spectare ipsorum personas; cum itaque appareret filius ardoris, et coelum involveret luce, surrexi, antequam surgerent itineris socii, et non [8]) ut mane prodit corvus, incepique versus vocem illam nocturnam tendere, stricta oculi acie observans facies, donec conspexi Abu Seidum et filium ejus conversantes, indutos vestibus grossioribus laceris. Quos animadvertens mihi fuisse collocutores noctis, auctores institutionis, adii, amans eorum lenitatem, dolens egestatem, et invitavi [9]), ut ad meam se conferrent stationem [10]), meaeque domini essent copiae et inopiae. Atque incepi virtutem eorum divulgare inter viatores, ac arbores eis concutere fructiferas, ita ut mergerentur muneribus et haberentur amici. Eramus autem mansione, unde distincte notari poterant adificia pagorum, clareque spectabamus ignes hospitalitatis. Cum itaque Abu Seid marsupium suum videret

---

[5]) Schult. vertit: cujus dies damnum fecerit prae matre sua. Legit Omm pro Ams. [6]) Schult. certe variante lectione ductus: indue vestem abhorrentis a familiaritate ejus. [7]) Manifesto contenduntur praecepta religionis christianae cum veterum Arabum placitis, qui nimis inclinabant ad talionem. Cfr. Ibn Doreidi Idyllium V. 136, 152, 153. [8]) Non ut, phrasis dicitur esse non mere Arabica, sed Irakensium. Non raro Haririus ea utitur, significatque, magis, vel plus, quam. [9]) Proprie, permisi eis. [10]) Perperam: ad meam sellam.

impletum, miseriam fugatam, dixit mihi: corpus meum est sordidum, squalor firmus; permittisne mihi, ut pagum accedam, me lavatum, hancque curam dispulsum?' Respondi: si hoc vis, festinatio, festinatio, et reditus, reditus! Reposuit: invenies me citius revertentem, quam oculus a prospectu revertatur tuus. Tum effuso cursu abiit, ut celer equus in hippodromo, filio dicens: festina, festina! Nos autem, non putantes, eum decipere et fugere, morabamur eum exspectantes, ut exspectantur festorum novae lunae, donec prope aberat, ut diei senescentis crepido [8]) corrueret. Cum itaque meta exspectationis nimis esset longinqua, et sol luceret (nebularum vespertinarum) laceris pannis, dixi sociis: modum excessimus morando; distulimus profectionem, usque dum amisimus tempus; jam autem clarum est, virum mentitum esse; paramini igitur ad iter faciendum, nec cujusquam fimeti oculos vestros in se convertito viriditas [9])! Ipse vero surgens, ut pilento instruerem camelum, et sarcinas imponerem profectionis causa, Abu Seidum inveni sellae inscripsisse:

O tu, qui mihi brachium fuisti et auxilium prae omnibus mortalibus!
Ne existimes, me aufugisse fastidio aut nimia satietate;
Semper ego ex iis eram, qui cibati dilabuntur!

Addidit (Haret). Coetum, ut sellae inscriptionem legerent, admonui, quo, quem vituperaverant, eum excusarent. Hi vero, lepidum sermonem admirantes, Deum implorabant averruncum ab illius noxa. Tum perreximus, nescii, quos jam ille nostrum loco elegerit alios.

---

[8]) Dies flumini comparatur. [9]) Non multi pretii habentur gramina in profectorum scenitarum relictis fimetis nascentia; hinc fimeti viriditate proverbialiter designatur species boni, cui non subest verum commodum. Occurrit hoc proverbium etiam cons. XVIII; vide Decadem p. 6, lin. 4. A Muhammede ortum fertur, qui cum aliquando dixisset, „cavete vobis a fimetorum viriditate," interrogatus, quid ista phrasi intenderet, responderit: puellam pulchram haud laudabilis plantarii, i. e. originis.

Cuficus.

Commemoravit Haret Hammamita. Cufae confabulatus sum nocte, cujus facies erat bicolor, cujusque luna referebat amuletum argenteum, cum sociis nutritis lacte eloquentiae, oblivionis syrma trahentibus super Sachbano [1]). Nemo eorum erat, a quo disci non potuisset, aut a quo sibi cavere necesse fuisset; ad unumquemque inclinabatur, a nullo abhorrebatur. Et fascinavit nos confabulatio, donec occiderat luna et dominata est vigilia. Cum autem velum expandisset sinceri nigroris nox, et nihil restaret quam dormiturientis nutatio, audivimus a porta sonum latratum cientis, quem sequebatur pulsatio petentis, ut aperiretur. Diximus ergo: quis nos accedit nocte atra? Respondit:

O homines hujus recessus, a malo sitis liberi, nec obviam habeatis, quoad vivetis, noxam!
Nox densa ad septum vestrum pepulit virum capilli disjecti, pulverulentum,
Fratrem itinerum diuturnorum, longinquorum, donec evasit curvus, pauper,
Similis novae coeli lunae, cum primum splendet. Quin aream vestram oppressit indigus pudens,
Prae omnibus aliis mortalibus vos adiens, ut quaereret hospitium et quietem.
Hospitem igitur accipite contentum, ingenuum, qui acquiescit dulci et amaro,
Certeque a vobis discedet, benignitatis vestrae laudem spargens!

Dixit Haret Hammamita. Cum autem sermonis dulcedine nos fascinasset, et cognossemus, quid esset pone fulgur ejus, festinavimus aperire portam, ei obviam ivimus salutatione [2]), et diximus puero: heus, heus, affer quod est paratum! Dixit hospes: per eum, qui me constituit in septo vestro! non adlambam

---

[1]) Dicitur hunc veterum Arabum oratorem, cum duas conciliare vellet gentes, per dimidium diem locutum esse, nec unum repetiisse verbum. [2]) Scil. dicendo: amplo et commodo fruaris loco!

cibum vestrum, nisi spoponderitis, vos me non habituros molestiam, nec mei causa vobis impositoros esum. Saepe enim esus cruditate afficit edentem, et conviviis ei interdicit; pessimus autem est hospes, qui imponit gravia, excipientique affert noxam, praesertim noxam corpori adhaerentem, in morbos adducentem; nec dicit proverbium pervagatoris instar pervagans, „optimae coenae sunt lucentes [3]," alia mente, quam ut mature coenantes abstineamus a nocturnis epulis, quae reddunt luscitiosos; nisi quando, o summe Deus! ardet esuries et prohibet a somno. Dixit; et quasi nostram voluntatem perspexisset, aut ab arcu fidei nostrae jecisset, absque dubio ineundo pacto ei gratificati sumus, et gratias egimus ob aequabiles mores. Cum autem puer adtulisset, quod in promtu erat, et inter nos accendisset lampadem, considerabam illum, et ecce! erat Abu Seid. Quare sociis dixi: proficiat vobis, qui advenit, hospes, vel potius frigida praeda! Nam, quamquam occidit luna (lucens) domo Sirii, orta est luna poeticae, et quamquam occidit plena luna Natrae [4]), jam splendet plena luna prosae. Et invasit eos ardor laetitiae, avolavit somnus ab oculorum hirquis, rejicientesque quietem, ad quam tetenderant, reversi sunt ad explicandam festivitatem, quam complicuerant. Abu Seidus quidem intentus erat manuum suarum labori, donec, facto mensam tollendi initio, diximus: delecta nos enarratione cujuspiam e confabulationibus tuis egregiis, aut itineribus tuis mirandis! Respondit: expertus sum mira, quae nemo vidit videntium, nec ullus tradidit tradentium; ad maxime autem mira pertinet, quod spectavi hac nocte, antequam accessi ad vos, et ad vestram tetendi portam. Petivimus itaque, ut referret, quod novum vidisset, libro vagans gradu, et dixit: Peregrinationis arcus me exspuerunt in hanc regionem, famelicum, miserum, gestatorem perae vacuae, ut cor matris Mosis [5]). Surrexi itaque per silentium tenebrarum, quamquam pedes dolebant, ut quaererem virum excipientem, aut acquirerem orbiculum panis, et pepulit me agaso famis, et fatum, cui cognomen est pater miri, donec constiti ad portam domus et dixi:

---

[3]) I. e. diurnae. [4]) E mansionibus est lunae; duae scil. stellae spithamae intervallo separatae, inter quas ut nebula apparet nasus leonis. Notat vero etiam prosam, sive orationem sparsam, non vinctam. [5]) Quod spe vacuum erat.

Per sanctitatem senis [6]), qui sanxit hospitalitatem, et peregrinationis scopum fundavit in matre urbium!

Nocturno visitatori, si talis supervenit, nihil apud nos est, quam sermo et cubitus in septo.

Quomodo alios hospitio excipere potest ille, cujus somnus fugatur fame, et ossa nudantur ejus impetu!

Quid tibi videtur de his, quae retuli, quid videtur?

Excepi: quid agam mansione vacua, statione socii paupertatis? Sed, o juvenis, quod tibi est nomen? jam enim intellectus tuus in admirationem me duxit. Respondit: nomen mihi est Seid, et patria Feid; heri hanc in regionem veni cum avunculis ex Absitis. Dixi: auge me luce, tu, qui vivas et extollaris! Dixit: narravit mihi mater mea Barra, quae, ut nomen edicit, est pia, se anno invasionis nupsisse viro e Sarugi et Rhassani primariis; hunc vero, cum ejus animadvertisset gravitatem, quod esset astutus, prouti ferant, secreto eam deseruisse, et ad hoc usque tempus nesciri, vivatne, ut exspectetur, an mandatus sit sepulchro deserto. Perrexit Abu Seid: signis autem fidis cognovi eum filium meum esse; manus tantum vacuitas me prohibuit, quin me ei notum facerem; ob hanc ab eo discessi jecore contuso, lacrimarum torrente effuso; et num unquam, o prudentes, audivistis, quod hoc miro magis esset mirandum? Respondimus: minime, per eum, cui est (clarissima) scientia libri [7])! Perrexit: redigite eam in ordinem singularium eventuum, memoriamque ejus sempiternam tradite foliis [8])! nunquam enim historia similis vagata est mundi plagis. Allato itaque atramentario et nigris ejus serpentibus [9]), historiam signavimus, uti contexerat; dein vero elicere tentavimus sententiam ejus de recipiendo puero. Ibi dixit: si modo gravis esset manica, leve mihi esset educare filium. Resumsimus: si viginti aureorum tibi sufficit summa, statim tibi eam colligemus. Dixit: qui non acquiescerem tantae summae, quam nemo contemnere potest, nisi fatuus! Continuavit relator. Nostrum ergo quisque ei commodavit partem, datoque se obligavit libello. Pro hoc beneficio gratias egit, largam laudi impendens orationis copiam, donec, cum jam nimis longa nobis videretur celebratio, nimis exiguum

[6]) Abrahami. [7]) Corani. [8]) Proprie, foliorum ventribus. [9]) I. e. calamis. Perperam Schult. et reliquo instrumento.

munus, fabularum protulit ornatarum, quod contemtas faceret vestes variegatas Iamanicas, usque dum appropinquavit diluculum, aurora perrupit illustrans, et confabulando transegeramus noctem, ex quo omnis ejus occiderat lucida stria, usque dum canescebant ejus antiae, et cujus perfecta erat felicitas, donec florescebat ejus arbor [10]). Cum autem primum conspiceretur cornu gasalae [11]), exsilivit in morem gasalae, et dixit: surge mecum, ut accipiamus dona, et stillatim promanare faciamus in me translatas summas; nam jam volitant jecoris mei laciniae [12]) filii mei desiderio. Alae itaque ejus me adjunxi, donec pulchrum ei feceram successum. At postquam numeratam pecuniam bursa sua condiderat et, fulgentibus frontis hilaris lineis, dixerat, „Deus rependat pedum tuorum gressus; Deum imploro tibi, mea vice, remuneratorem!" affantem me, „volo te sequi, ut videam filium tuum generosum, eumque alloqui, ut respondeat," adspexit, ut deceptor adspicit deceptum, et ridens, ut in utroque oculo lacrimae reciprocarentur [13]), declamavit:

O tu, qui decipientem splendorem [14]) pro aqua habuisti, cum narrarem, quod narravi!
Non putavi, absconditum mansurum esse dolum meum, aut dubiam fore intentionem.
Per Deum! nec uxor mihi est Barra, nec filium habeo, cujus nomine appeller.
Sed variae sunt mihi artes magicae, quas novas inveni, nec aliunde duxi,
Et quae nec Azmaï [15]) retulit in relationibus suis, nec pertexuit Cumeit [16]);
His utor mediis consequendi, quae manus decerpat, quando desidero;
Si vero supersederem, immutaretur status meus, non obtinerem, quod obtinui.
Accipe igitur excusationem et condona, si peccatum commisi crimenve!
Hic valedixit et abiit, corde meo Gadhae [17]) depositis carbonibus.

---

[10]) Schult. legit Amud pro Aud; inde vertit, cum columna diluculi proruptisset. Sed dies oriens hic comparatur arbori, cujus rosei se explicant flores. [11]) I. e. solis. [12]) Proprie, fissa. [13]) In usu est de sonis, in gutture se reciprocantibus. [14]) Sarab splendor est deserti, aquae speciem prae se ferens, sed ludens sitientes. Cfr. Lebidi Amiritae Kazidam Moallakam v. 15. [15]) Nomen integrum est Abu Saïd Abdolmelik bin Coreib bin Azem bin Abdolmelik bin Azma bin Muthhar bin Riach bin Omar bin Abdollah Bahelita. Plura vide in dissertatione de Moallaka Lebidi, p. 37; cfr. consessum Taurisensem. [16]) Tres vixerunt poetae Cumeit dicti: primus ante Islamum, alter ante et post Islamum stabilitum, id quod notat vox Muchdharim; tertius, Cumeit bin Seid, post Mohammedem, carmina omnium pepigit longissima, ut in proverbium abierint [17]) Arbor cujus lignum prunam vivacissimam praebet.

M a r a r h i e n s i s.

Commemoravit Haret Hammamita. Versabar Mararhae in concilio regiminis [1]), cum, mentione eloquentiae facta, omnes, qui aderant, ex equitibus calami et dominis praestantiae, consentirent, non superesse, qui enucleate componat [2]), et hac in arte versetur pro lubitu; nec restitisse post praecessores, qui inveniat viam candidam, tractatumve defloret virgineum; sed seculi hujus scriptores praestantissimos, facundiae frenorum potentes, mendicos esse respectu majorum, etiamsi possideant eloquentiam Sachbani Vajelitae. Erat autem in consessu vir, sedens in angulo, ubi famuli stare solent; et quotiescunque illi modum excedebant in curriculo, et meliores vilioresve spargebant e cophino suo dactylos, limus ejus prospectus elatusque nasus indicabat, eum terrae adhaerere, ut prosiliat; contractum jacere, ut orgyiam extendat; jaculatorem esse, qui sagittas dolaverit; cubitorem, qui quaerat pugnam. Cum autem evacuatae essent pharetrae, rediisset tranquillitas, quiescerent procellae, abstinerent altercatores, cessarent strepitus, silerent increpatus et increpans, accessit ad multitudinem et dixit: o homines, rem fecistis stupendam et a scopo aberrastis vehementer, dum magnifecistis ossa putrida, excessistis favendo praeteritis, et despexistis generationem, qua vestri sunt fratres, quaeque vobis juncta est amicitiis. Oblitine estis, o peritissimi nummorum exploratores, magorum antistites in solvendo et nodando, quod novae ediderunt venae, quove bimus equus ad certamen provocat quinquennem, parabolarum castigatarum, metaphorarum dulcium, epistolarum balteatarum, rhythmorum venustorum? Et num prisci, si recte considerat nunc vivens, alias sententias protulerunt, quam e fontibus haustas, qui nunc quoque frequentantur [3]); quam

---

[1]) Secus Schult. habet eruditionis. [2]) Scil. orationes. [3]) Perperam Schult.: quam qui aquariis turbidis et calcatis veniant comparandi, e quibus nihil celsum ac venustum eluceat. Neutiquam orator veteres vult vituperare.

*

fugaces vinctas [4]), quae nunc quoque vinciuntur; ab illis per manus traditas ideo, quod prius nati erant, non ideo, quod abigens a rivo [5]) accedentem superat? Mihi quidem notus est, qui quando scribit, pingit; quando exponit, vestem texit Iamanicam; quando compendiose loquitur, miracula edit; quando latius evagatur, deaurat; quando nova producit, corda findit; quando ex tempore loquitur, attonitos facit. Excepit concilii ἐπoπτής, primatum illorum oculus: quis hunc saxum tundit [6]) et harum proprietatum est admissarius [7])? Respondit: hippodromi tui socius, pugna tibi adversarius, et, si vis, exerce generosum [8]), voca responsurum! videbis, quod miraberis. Resumsit ille: o quisquis es! milvus nostra regione non fit aquila, et facile nobis est distinguere argentum a glarea; raro autem, qui se exponit certamini scopum, evadit morbo incurabili; raro, qui pulverem ciet probationis, effugit contemtus festucas. Ergo tu, honorem tuum ne prostitue ignominia afficienti, nec averte te a consilio bene consulentis! Regessit: quisque suae sagittae optime novit signum, et nox suam prodet auroram. Hominibus ibi clam deliberantibus, qua re puteum ejus explorarent, virique agerent experimentum, unus inquit: meae eum cedite parti, ut eum petam historiae meae silice, quae nodus est intricatus, nummorum lapis lydius. Ornarunt eum itaque dominio, ut rebelles quondam Abu [9]) Naâmam, et accedens ad virum illum inquit: scias velim, me cognatum esse hujus regionis praefecto, statui meo providisse dulci eloquentia, et ad reparanda curvata sufficiens habuisse auxilium domi, in facultatum copia et alendorum paucitate. Sed cum tergum meum aggravatum esset et periisset pluvia, ad illum contendi ex oris meis rogans et orans, ut mihi restitueret nitorem et irrigationem; et laetus erat ob adventum meum ac lubens, et mane me bonis cumulavit vespereque. Petenti vero tandem mihi licentiam, domum revertendi tergo laetitiae, dixit: ego mihi proposui, tibi non dare viaticum, nec concedere, ut relictis tuis te adjungas, nisi ante discessum tuum componas epistolam, qua statum tuum ita explices, ut vocabulorum binorum prioris litterae omnes sint punctatae, litterae posterioris

---

[4]) Sententias, quae ob pulchritudinem mox in omnium ore sunt, comparat cum celerrimis gamalis. [5]) I. e. e vita discedens; allegoria e vita pastoritia desumta. [6]) I. e. quis est detrectator? [7]) Dominus, possessor. [8]) Scil. hunc. [9]) Abu Naâma cognomen est Cathrensis, oratoris et poetae, tempore Mus'abi, filii Subeiri,

distinctae sint puncto prorsus nullo [10]). His auditis totum annum exspectavi facundiam meam, sed non edidit verbum; totum annum mentem excitavi, sed aucta est sopore; omnes [11]) doctos auxilio vocavi, sed quisque caperata fronte se avertit. Si ergo vera de te retulisti, fac veracitatis tuae proferas testimonium! Respondit: ad cursum incitasti equum cursorem, rigationem postulasti fusorem, arcum transmisisti in fabricatorem, domum habitare jussisti exstructorem! Tum, postquam cogitaverat, donec plenam existimabat venam, abundans lac camelae, dixit: erioxylon [12]) inde atramentario, sume calamum et scribe: Liberalitas, o tu, cujus felicitatis exercitum Deus confirmet! ornat; avaritia, o tu, cujus inimicorum oculos fortuna deprimat! dedecorat; nobilis remunerat, ignavus frustrat; hospitalis excipit, sterilis terret; benignus nutrit, rixosus laedit; donum salvat, retardatio angit; preces custodiunt, laus purificat; ingenuus praemia obtinet, denegans ignominia afficitur; projicere verendos est error, frustrare filios spei est crudelitas; nemo avarus est, nisi imbecillis mente; nemo decipitur, nisi tenax; nemo pecuniam condit, nisi miserabilis; nec contrahit manum pius. Nunquam desinant promissa tua impleri, consilia tua sanare, luna tua splendere, clementia tua ignoscere, dona tua ditare, inimici tui te celebrare, potestas tua aedificari, gladius tuus perdere, petentes a te decerpere, te laudans colligere, coelum tuum pluere, liberalitas tua juvare, copia tua redundare, repulsa tua deficere! Qui spem suam in te posuit, senex est similis umbrae, cui nihil restitit; adiit te mente acerrimae aviditatis; laudavit te s e l e c t i s [13]), quae dote donare necesse est; desiderium ejus autem facile expletur; quae animum ei tuum propensum reddant, sunt manifesta. Laus ejus pro praeda habetur, vituperium timetur; pone se habet familiam numerosam, sagittis adversitatis petitam, injustitia expilatam, emaciatam, nemine excepto; dum ipse versatur in lacrimis sibi respondentibus, tristitia liquefaciente, cura inhaerente, moerore excedente; quod spes frustrata est, neglectus canitie sparsit, inimicus dentes collisit, tranquillitas evanuit; neque vero declinavit amor,

---

quem rebelles Chalifam salutaverunt viginti per annos. [10]) In lingua latina sola littera i puncto insignitur; in hac ergo artificium illud, quo prima quaeque vox litteris punctatis constat, altera quaeque non punctatis, locum habere non potest. Similia occurrunt in consessu Alvasensi et Samarrandensi. [11]) Reprehenditur hic Haririus a popularium suorum nonnullis ob vocem Katheba, o m n e s notantem, quippe quae ex usu non sit licitum ponere statu constructo. [12]) Qui calamis scribunt, ii gossipium atramentario indere solent. [13]) Selectae orationes vel versus s p o n s i s hic comparantur, quae dotare necesse sit.

ut iram provocaverit; nec malos fructus tulit arbor ejus, ut resecetur; nec exspuit [14]) pectus (cogentia), ut excutiatur; nec nodosum erat vinculum [15]), ut odio habeatur. Liberalitas ergo tua postulat, ut dignitatem ejus non projicias; sed spem ejus fac candidam [16]), auferendo dolorem! Divulgabit laudem tuam in mundo, o tu, qui vivas, ad removendam tristitiam, erogandes opes, sanandam aegritudinem, tuendos senes, societate copiae et laetitiae nitentis, quamdiu visitabitur domicilium divitis et timebitur intentio malevoli! Salve! Cum autem epistolam dictando ad finem pervenisset, et in praelio eloquentiae fortitudinem suam demonstrasset, multitudo ei gratificata est voce et facto, largum ostendens favorem et liberalitatem. Interrogatus vero, qua in gente ejus sit origo, qua in valle ejus nidus, respondit:

Rhassan nobilis mea est gens, Sarugum patria mea pristina.
Domus quidem illa solem aequat splendore et loco excelso;
Mansio dicta paradisum, salubritate, amoenitate et pretio.
Euge vitam, quam in ea transegi, et gaudia perfecta,
Diebus, quibus limbatam tractabam vestem in ejus hortis, litans genio,
Iuventutis stola superbiens, revelatas conspiciens delicias pulchras,
Non metuens fortunae vicissitudines, nec casus ejus vituperandos!
Si homo moerore perderetur, ego mortuus essem moerore constante;
Si redimi posset vita praeterita, ego eam redimerem pretioso cordis sanguine.
Mori antiquius est viro, quam vivere vitam bestiae;
Quam annulo contemtus duci ad magnas [17]) et injurias,
Et leones videre discerpi unguibus injuriosis luporum.
Peccatum autem imputandum est tempori; nisi ipsius esset mala indoles, non
ingratus foret habitus;
Ipsum si esset constans, status etiam in eo forent constantes.

Post haec perlata ejus historia ad praefectum, iste os ejus margaritis implevit, eumque adegit, ut ad ipsum se reciperet, quo praeesset scribarum concilio; at quamquam ad satietatem usque donatus erat, ab isto principatu eum retinuit

[14]) I. e. non pronuntiavit. [15]) Nihil molesti erat in mea tecum conjunctione. [16]) Imple. [17]) Subintellige: calamitates. Non convenire mihi videtur quod Scholiastae supplent: dignitates.

fastidium. Dixit, qui retulit. Equidem cognoveram lignum arboris ejus, antequam maturuerant ejus dactyli; et prope aberam, ut ejus pretium indicarem, antequam fulserat plena ejus luna; sed palpebrae nictu innuit, ut ne extraherem gladium ejus e vagina. Iam, cum exiisset plena cum pera, discessisset potitus victoria, eum secutus sum, amicitiae officium exsecuturus, reprehensurus scilicet eum ob recusatum praesidis munus; verum se avertit ridens et declamavit modulans:

Vagari per regiones cum paupertate, antiquius mihi est, quam magna dignitas.
Nam praefectis est asperitas et objurgatio, eheu quanta objurgatio!
Et nemo eorum bene facta complet, et firmat, quod constituit.
Nec te decipiat fallens deserti splendor, nec aggrediaris rem non perspectam;
Quot enim somniantes, laetati somnio, terrore percussi sunt expergiscentes! —

H a m a d a n e n s i s
Consessuum Specimen [1]).

S i m i a r u m   d u c t o r.

Retulit Isa filius Haschâmi [2]). Cum ego essem urbe Salami, reversus a peregrinatione ad domum sanctam, itineratorum more jactanter ambulabam in Tigridis ripis, ut contemplarer, quae illic sunt amoena, lustrarem pulchra ornamenta. Tandem veni ad circulum virorum se urgentium, quorum colla torquebat videndi desiderium, risus findebat orum chalinos; et spectandi cupiditas eandem

[1]) Textum arabicum et versionem gallicam dat Sil. d. Sac. in Chresthomathie III, pag 192. [2]) Similem historiolam exhibet J. de Hammer in libro: Encyclopädische Uebersicht der Wissenschaften des Orients I. p. 506. Ex quo prodit, Sasanitas non raro simiis uti ad hominum marsupia mulgenda.

in me vim exercuit, donec loco steti, quo viri cujusdam audire poteram vocem, sed non conspicere faciem, ob vehementem concursum et modum excedentem compressionem. Et ecce! simiarum erat ductor, qui simias ad saltandum incitabat suos, et adstantibus movebat risum. Ibi ego in modum canis collari ornati (venatici) insilui, et in hominum cervicibus incessi instar oblique gradientis, hujus quidem humero me projiciente in illius umbilicum, donec duorum virorum in barba, ceu pulvinari, insidens, post fatigationem gavisus sum quiete; quamquam cursu illo, tamquam compedibus impedito, excitata saliva me paene suffocabat, et loci angustia vix ferendam mihi imponebat molestiam. Cum autem simiarum ductor opus suum perfecisset, et spectatorum corona dispersa abiisset, coopertus sum veste desiderii, illius physiognomiam conspiciendi, et en! erat Abu'lfatach Alexandrinus; quem equidem increpui: quid istud vilitatis? Sed declamavit:

Vitium est temporis, non meum; vitupera singulares fortunae vias!
Stultitia consecutus sum, quod in votis erat, commodeque incedo vestibus pulchritudinis.

E m e n d a n d a.

In	Sex Prior.	p.	21	lin.	27	pro	quia	lege	quominus.
-	Decade	-	9	-	3	-	sachari	-	sacchari.
-	—	-	11	-	11	-	esse	-	osse.
-	—	-	14	-	2	-	improvios	-	improviso.
-	—	-	20	-	6	-	fratis	-	fratris.
-	Part. Max. Ind.	-	2	-	18	-	bachantium	-	bacchantium.
-	Part. Max.	-	16	-	20	-	orationes	-	orationis.
-	- -	-	20	-	3	-	laetiae	-	laetitiae.
-	- -	-	21	-	15	-	propinguis	-	propinquis.
-	- -	-	—	-	16	-	etium	-	tium.
-	- -	-	30	-	2	-	quam	-	quem.
-	- -	-	—	-	18	-	decerpisse	-	decerpsisse.
-	- -	-	60	-	7	-	admisario	-	admissario.
-	- -	-	62	-	2	-	hominees	-	homines.
-	- -	-	—	-	6	-	ascenderet	-	ascendit, etc. etc.
-	- -	-	—	-	20	-	effudet	-	effundet.
-	- -	-	72	-	33	-	montani	-	montanae.
-	- -	-	96	-	13	-	embyro	-	embryo.
-	- -	-	99	-	17	-	dipulsus	-	dispulsus.
-	- -	-	109	-	17	-	occurit	-	occurrit.
-	- -	-	114	-	17	-	ega	-	eo.
-	- -	-	117	-	25	-	culcent	-	calcent.
-	- -	-	124	-	5	-	pixerat	-	pinxerat.
-	- -	-	131	-	10	-	quamtamque	-	quantamque.
-	- -	-	135	-	21	-	meus	-	mea.
-	- -	-	151	-	28	-	Aclaeum	-	Alcaeum.

Nota. Lineola superimposita nonnullis vocabulis Part. Max. p. 127 est signum duplicationis. Pro fsio Part. Max. p. 56 scribendum erat fa n, quod mendum et alibi corrigendum est.